

№1 КИІВ 1923 Р.

РІК ВИД.
ПЕРШИЙ.

ЖИВЕЩИХ ОХОВД

БАРИЖАДИ ТЕАТРУ

Jeg vælger mig april.
I dem det gamle faller.
B. Bjoernson.

Я вибираю березіль
Він ламає все старе
Пробива новому місце
Він счиняє силу шуму
Він стремить.

Я вибираю березіль
Тому, що він буря,
Тому, що він сміх,
Тому, що в ньому сила
Тому, що він переворот
З якого літо родиться.
Б. Бернсон.

БАРИКАДИ ТЕАТРУ = ДВОХТИЖНЕВИК

№ 1. — 20 Листопаду — 1923.

Рік видання I.

ЗМІСТ:

З Реджурналу. Березіль—Лесь Курбас. Володимир Калин—Г. Ігнатович. Спектрографім—Ф. Лопатинський. Село і революційний театр—Василько-Миляїв. Михайло Семеніко—О. Б. Листи Андрія Дулі до Олекси Ватулі. Чума—Вальтер—Газенклевер. Відозва Ініціативного Бюро Жовтневого Блоку Мистецтв. Театральний Музей—Музком. VI роковини Жовтневої революції в майстерні «Березіль» ч. 1, ім. 45 Червоно-прапорної лівії—М. Нові ідути—Ф. Ч. Перший виступ «Березіль» ч. 2—Лесь Курбас. Жовтень на селі—О. Магат. Чарлі Чаплін—С. Бондарчук Бібліографія: Олекса Сайсаренко поеми—Н. Б. Хроніка Березіла. Хроніка загальні. Поліція театрів. Нові п'еси. Дошки: Чернігів—М. Ятко. Програми. Оголошення.

З Реджурналу.

Київ 15 падолиста 1923 р.

Коли неповська консервуюча, з другого боку руйнищка «культурна» діяльність уперто обстоює свої позиції, і уміє знайти ходи щоб здобути собі співчуття і навіть підтримку, коли інтелігенти від мистецтва і естетства на скоботиню розслаблених нервів своїх собратів з поза мистецтва—розроблюють свою нікчемну кар'єру.

Коли спантеличений глядач приймає мідь за золото і дивується своїй нещирості.

Коли велика частина критики од безграмотності проводить в маси найреакційніші критерії.

Коли живе життя вимагає владно від мистецтва найбільшої, може останньої служби, яку воно ще може дати.

Пора на барикади!

Всім хто в культурній роботі в масах наткнувся на театр і не одвернув своєго обличча від життя, хто розуміє яку величезну ролю має перед собою український театр в нашій країні неписьменних, ролю чинника культурного і політичного у найближчі роки, а може й десятиліття горячкової праці над будівництвом нового життя на землі—привітання.

До нас! Обміняємося досвідом і проєктом.

Перший наш номер присвячуємо «Березілові» переважною кількістю статтів. Початок сезону—завершення довгих організаційних заходів.

А Березілеві судилося робити особливо важну і важку роботу в театральній царині України, і фактично

та правдоподібною кількістю своїх боєвих одиниць, і серйозністю в розв'язуванні питань театру, що досі розвязується у нас здебільша по ділантськи.

В день жовтневих свят і побіля його виступили всі майстерні Березіля. Дві з них, в сам день свят, друга і п'ята у перше. Четверта виступає у перше сьогодні.

Несучи світло, запалюючи до діяльності, в постійній боротьбі з інертністю і міщанством, во ім'я великих заповітів Жовтня.

Три нові тарани у історичній облозі.

Разом з останніми тісно спаяний культурний кооператив.

З першим сезоном!

Доброї роботи!

Березіль.

«Я вибіраю березіль»
Б. Бернзон.

Березіль не догма, хоч вміщає в себе і догматиків. Березіль рух, і коли він ним перестане бути—заперечить своїй назві—взагалі перестане існувати. Він вільна асоціація на дінамічних гаслах. Він процес. І він не в театрі тільки, навіть не в мистецтві—а в культурі, в житті. Театр йому найближчий, тому що Березіль відповідає емоціонально на всії свої усвідомлення. Він хоче завтрашнього дня, бо знає, що прекрасний завтрашній день, і хоче прихилити емоції і свідомість інших до свого устремління. Березіль не зважує свого уявлення про культурне завтра до певних рецептів, хоч кожен Березілець має право скласти свого рецепта на певен час. Як довго життя цього рецепта не обго-

нить. Критерій—ефект примінення рецепта. Тільки та невдача оправдана, що несе в собі «ще не сприйнятливі». Всякі засоби, що втратили остроту діяння на глядача—застій і штамп, протиріччя рухові і роз'єднують з глядачем. Таким робом мистецтво театру Березіля тільки метод для пропаганди, перш за все, громадських і культурних устремлінь, дельта яких комуністична культура, а засіб вічно мінливий. Березіль не буде комуністичної культури на сьогодні. І не буде комуністичного театру на сьогодні. Хоч тих, хто займається такими забавками і метафізикою з ними звязаною, приймає в своє коло посکільки вони процес.

Березіль просто не знає напевне, чи буде театр в майбутньому. І розв'язання цього питання залишає природному ходові діференціації мислі своїх гуртів. Йому цікавіше—сьогодні

для загального завтра. Помилки не боїться. Він рух. А рух принцип все-світу.

Березіль стоїть твердо на платформі Жовтня. Він об'єднує тільки тих, хто в пролетаріаті бачить едину реальну силу, в якої руках розвязання найважнішої проблеми.

Він не напрямок мистецький, хоч як театр виходить з одної школи. Тільки—виходить. Але і це випадок. В ньому можуть ужитись поруч (і уживаються) інтуїт і інтелектуаліст, конструктивіст і експресіоніст, сторонник ідеології пролеткульту і ексцентрик. В ньому не сміє бути тільки стоячої води. Всі дороги ведуть до одного, коли вони—дороги, а не місцина. Тому Березіль проти академизму, проти естетства і проти безграмотності. Березіль проти всякої флегматичності і сонливості. Проти культу «стріхи» і важких чобіт. Проти

ти вузького індівідуалізму, що ховається від життя.

Березіль за активність за організованість, за темп, за американізацію, за останнє слово науки, за сучасність.

Скептиків в шию!

Біографичне:

Заснований в минулому році в березні місяці. Своє коріння бере з Молодого театру. Виявляє в прямій лінії мистецькі тенденції нової української театральної мислі від її зародження в М. Т. в переродженному Жовтнем вигляді. Гуртує тих самих і дуже багато нових.

Лесь-Курбас.

БЕРЕЗІЛЬ ВІЛЬНА АСОЦІАЦІЯ НА ДІНАМІЧНИХ ГАСЛАХ.

ВОЛОДИМИР КАЛИН.

Тобі, товаришу, наше перше слово. Коли ми після довгої боротьби, після численних днів роботи кайлом, що довбало кляті обставини, немилосердну дійсність,—коли масмо можливість, бо здобули на це право у життя, сказати своє друковане слово, то перше слово—це про нашого дорогого товариша, який здобував це право разом з нами і який приніс в офіру—життя своє.

Хай наше слово не буде останньою шаною! Ні!—Цього, а ні йому, а ні нам не потрібно.

Хай це слово дасть вістку про нього, всім, хто його знав.

Хай це слово глибоко вріжеться в серця тих, кому близьким і дорогим є наше діло.

І нехай всі, всі шанують пам'ять дорогого нам товариша Калина.

З молодих років т. Калин почав працювати на сцені. Обставини (прирівнення, початок війни і т. д.) кілька разів ставали на перешкоді. Але при першій можливості т. Калин вертався до своїх товаришів. Був він родом з Галичини (з Тарнополя) і до Наддніпрянщини попадає в 1917 році. Тут ви його побачите в лаві перших революціонерів українського театру під провідництвом того «громко кричашого цыпленка» (так був зустрінутий зі своєю роботою т. Курбас) і в співробітництві тих «нахаб», що перевернули шкіреберть український театр і перину думання українського громадянства.

Вмер Молодий Театр.

Громадянська війна знову закидає т. Калина до Галичини. Але поборюючи всі перешкоди які в свій час помстилися за себе, він знову прилучається до гурту, що стиснувши зуби добував собі та своїм догмам право життя. Це були важкі часи громадянської війни, економічного занепаду та геройчних зусиль пролетаріату. І от, колими поїхали з великими надіями

до Харкова, то межи нами бракувало вже т. Калина. Не вистачило сил! Гукнув—«ідіть далі, не чекайте, відуджаю і з новими силами стану з вами!» Пішли. Важко було. Досі ще не підрахуємо всіх ран. І дякували щасливому випадкові, що не було його межи нами.—Він би не зніс цього.

Але доля посміялася. Зволікала. Приспала нас тоді. Лишилось нас в купі після Харкова не багато. Але т. Калина ми завжди вважали по між себе.

Довго ми сподівалися—ось, ось вернеться до нас т. Калин,—не вернувся. Лише вістка прийшла.

Нема Калина! Ви розумієте це? Нема тої людини, що мала так багато, що вміла давати великі цінності. Згадати лише цей величезний обсяг акторського талану — Гоппе («Модість»), Земляника («Ревізор»), Єпіскоп («Горе брехунові»), Іван («Гріх») Корній («Чорна Пантера»), Драїко («Пошились у дурні»), Гонта («Гайдамаки»), Макбет («Макбет»).

Кольosalno глибокий і глибоко інтелігентний талан.

І.... туберкульоз.

Вперше воно заявило про своє існування в Білій Церкві. Ще з малку маючи нахилю до хворости легенів, т. Калин, захорував при виїзді з Києва (1920 рік). Все, що було можливим—кінuto на пілтимку його здоровля. Підходила постановка «Макбет». Прийшлося нашвидко переставляти ролі. Говорити про самопочуття т. Калина не приходиться. Але це було нічим, в порівнянні з тим, що йому прийшлося переносити далі. Кілька разів в Умані доводилося боротися з його хворобою, яка настирливо—жорстоко добивалася своєї жертви. І врешті мусив припинити на деякий час цілком роботу в театрі.

А ми тим часом загоїли рані і знову до бою. Це вже починається наш «герць на смерть». І от за 3—4 місяці до закладання «Березіля»—ми знову вкупі з т. Калином. Це була спроба скласти колектив знову в Умані. Не доводиться говорити з якою радістю ми зустрілися і почали разом працювати.—Не пішло рукою.—І коли ми рушили з Умані для нової спроби в Києві то глибоко нам запав у душу сумнів—чи вернеться до нас т. Калин. Тут виступив клятий спільник його недуги.—Т. Калин юношті був надзвичайно доброю, лагідною, а до того нерішучою людиною. І те що робило його таким цінним товаришем, що так глибоко прив'язувало до нього людей, що таке незвичайне по межі людьми—мало одну хибу—нерішучість. Нерішучістю свою він одтягав поїздку до Галичини, де маючи батьків він зміг би перемогти свою хворобу, одтягав і не спромігся вірватися з обставин, які ніби нависне, опутали його. Тута за ділом взяла своє. Поганув він. Але було вже пізно. Швидко його не стало.

Ця вістка, цей удар був нам на несений тоді, коли до нас почали приходити перші, такі незнайомі нам, перші радості.

І це буде ще більшим закладом, що ніщо, а ні на хвилину, не приспить нашу пам'ять про такого близького і так далекого товариша Калина.

Г. Ігнатович.

и Київ.

ХАЙ ЦЕ СЛОВО ГЛИБОКО ВРІЖЕТЬСЯ В СЕРЦЯ ТИХ, КОМУ БЛИЗЬКИМ І ДОРОГИМ є НАШЕ ДІЛО.

Спектрографім.

Натурализм. За останніх 50 років, у всіх ділянках мистецтва — натурализм. Грім — мистецтво другорядне, допомогове, мусів теж підлягти. З яскравого ріжноманітного, став сірим, трафаретним. „Життєва правда“ (розуміється дурниця). Установлюються цупкопевні.

Лайхнер комплекти (набори) фарб. Найпопулярніший фабрики Лайхнера: є «палок»: 2 тілесні, чорний, білий, кавовий, вишневий, червоний, сірий. Майже все брудні не яскраві коліри. Сьогодня брак закордонних фарб. Кустарне виробництво. Все підроблюється під Лайхнера. Це нікуди не годиться. Треба нового.

Нова ера в театрі Чому? В театрі нова ера. Вириваємося з лабетів натурализму. З формою гри треба міняти й зовнішній вигляд. (Це ясно) Новий грім. Грім робиться фарбами. Треба дослідити фарбу. Це найкраще зробили колись імпресіоністи. Звернемось до них; вони:

Спектр фарба — фарба, не болото. Геть бруд! Спектр на палітурі! Нютон бреше: не 7 початкових колірів, а 3. Взагалі у спектрі не 7 а 6. (7 = поетична анальгія з гамою; ой!) **Зпочаткові!**: червоний, жовтий, блакитний; З подвійні, або складані: червоний + жовтий = помаранчевий (жовтогарячий), жовтий + + блакитний = зелений, блакитний + + червоний = фіолетовий (Нютоновський семій «індіго» — просто відтінок блакитного). В перемежках — не зліче на скількість відтінків: матеріал для гриміровщика. Змішати все разом, отримаємо (в оптиці) біле світло.

Закон доповнюючих колірів. Закон: два доповнюючі коліри поруч, побуджують, усилиють себе. Доповнюючі: червоний — зелений; жовтий — фіолетовий; блакитний — по-

маранчевий; себто: до усякого подвійного або складного — початковий, що не входить в мішанину з якої цей подвійний створений; або до всякого початкового — складений, що повстав з мішанини двох інших початкових.

Червоний фіолет. помаранч. **Блакит.** жовтий зелений.

безколірність (ахроматизм). Змішання доповнюючих в ріжких дозах частковий ахроматизм (змягчення): сіра з відтінком фарби більшої дози. Відціля нова низка (змягчених) фарб (наче перламутр). Око вимагає задоволення

Око і спектр. Його, згідно законові дослідження. Докази: 1) читайте на сонці фіолетову програмку, все на що глянете, здаватиметься вам жовтим; 2) зробіть у червоній завісі вікна дірочку, зловіть промінь сонця, що йде через неї на папір, він буде зеленим; 3), 4) і т. д. Запамятай! Запамятай!

Білий і чорний. Колір = властивість предмету відбивати одне проміння, з'їдаючи друге; мак з'їдає жовте й блакитне, відбиває червоне: тому червоний; золото — з'їда блакитне й червоне; волошка — червоне й жовте; лілея відбиває все проміння, тому біла; сажа з'їдає все проміння, тому чорна. Білий не колір. Чорний не колір. Геть білий і чорний. Замість них — найінтенсивніший (зближений до чорного, чорний від інтенсивності) або найясніший, відтінки відповідного коліру.

Грімірування; загальний тон. Загальний тон обличчя (в цілому) відповідно даному типові по спектру. (Життєву правду к'бісу). Молодик — червоний (більш або менш).

Старий жовтий (більш або менш). Хворий — зелений. Сангвінік — фіолетовий і т. д. Шукай! Шукай! Шуукааай!

Зморщка чи впадина, доповнюючим. Молодому зеленим; старому фіолетовим, і т. д. Звичайною малярською масляною фарбою! Чорнильним олівцем! Небійсь! Висвітлювати доповнюючим яснішого відтінку.

Око, брова Око, брова, теж саме.

Заріст Заріст тресом фарбованим чи підфарбованим. Клоччям. Мотузям. Сукном. Полотном. Взагалі матерією. Ріжте. Компонуйте. Картон. Папір. Не байтесь! Не байтесь! Добре! Провіено! Новий грім! Новий грім!

Новий комплект. Новий комплект (набор):

1. Червона	1. Червона
2. Помаранч.	2. Помаранч.
3. Жовта	3. Жовта
4. Зелена	4. Зелена
5. Блакитна	5. Блакитна
6. Фіолетова	6. Фіолетова

можете додати 6 ахроматичних (змягчених) або обйтися всього шістьома.

Головне: умілою рукою накладай фарбу! Учись! Учись! Підбрай! Не байсь! Не байсь! Випробувано ще в 20 році: вчетверо яскравіший! вчетверо театральніший! вчетверо виразистіший! вчетверо і т. д.

БІЙ
СТАРЕ!

тільки: не смак, не око, а

ТВЕРДИЙ ЗАКОН!!!

Ф. Лопатинський.

Можливо найбільшої інтенсивності

Село і революційний театр.

Ломляться старі форми життя, міняється його соціально-політичний уклад. На зміну старого буржуазного мистецтва для мистецтва іде і ве мистецтво як соціальний чинник!

Нове мистецтво, що не буде додатком до життя, а глибоко пустить свої коріння в гущу життя і нероздільно з ним зростеться.

Іде мистецтво широких народних мас.

Творчі сили народу розбуджені і покликані до життя хвилями револю-

ції прокинулись і вимагають свого пристосування.

Іменно тепер народні маси більше іж коли виявили колосальний попит на театр.

Такий здвиг до театру помічається не тільки серед міського пролетаріату а й серед нашого селянства. Про це свідчать: той наплив селянської молоді до міських театральних майстерень, школ, студій, ті численні аматорські драм-гуртки, і ті переповнені збори на ріжного роду виставах, що відбуваються по селах.

Це факт надзвичайної важливи!

І коли взяти на увагу, що театр є одним з найдужчих і найпопулярніших культурно просвітніх чинників на селі, то тут повстає питання про раціональне і всебічне використання цеї позитивної сили села, за для швидчого приєднання відсталого селянства до здобутків нашої культури.

Справою театральною на місцях відають здебільшого культ-комісії і завклуби. І отут то початок трагедії. Всі ці „зави“ в справах мис-

тецьких ще не позбулися дрібноміщанської ідеольгії.

Це виявляється в їх театральних смаках, поглядах, звичках. Операючи поняттями „зрозумілості масам“, „реальності“, починають росписуватися від імені селян і робітників і авторитетно заявляти, що село прийме, а чого ні.

Такі непрошенні опікуни „несвідомого“ селянства виявляють найбільшу ретро-градність коли справа йде про український театр.

Наш театр мислиться лише в формі старого побутового театру. Вистава без дядька в широких штанях, без козака, без горілки й голака—не є українська вистава! Про новий революційний український театр такі добрідії кажуть, що він не потрібен на селі, бо мовляв селянин його не розуміє, що цей театр є чужий селянинові.

«Заві» самі теж здебільшого люблять ігронутъ „Карася“ або „Стецька“.

З таких переконань „начальства“ користуються вигнанці з міст, заштатні актори, що втратили свою життєздатність у місті, займають тепленькі місця режисерів драм-гуртків і насажують по між селянською молоддю аматорщину найганебнішого ґатунку. Без жодного знання хоча б основних законів театрального мистецтва, техніки, ці „специ“ голодну на театр молодь з свіжою незайманною пісіхікою, пічкають фортеями й штампами Гаркунів—задунайських. Так завдяки безконтрольності і непоінформованності село засмічується дрібно-буржуазною макулатурою і набирає небажаного змісту.

Короткозорі специ по культурним справам, стоючи перед фактом існування на селі *такою* театру, роблять висновок, що іншого театру на селі і не може бути! Бо мовляв селянин і не хоче нового театру і не цікавиться ним.

В дійсності справа з новим театром на селі виглядає трошки інакше, як це здається непрошеним опікунам. Досвід театральних майстерень Березіль Ч 3 (Біла-Церква) і Ч 5 (Баришпіль), що по складу своєму виключно селянські і користуються великою популярністю і допомогою того-ж селянства не зважаючи на „крайне лівий“ і революційний як по формі так і по змісту репертуар (Жовтень. Рур) говорить нам зовсім інше.

Щоб не бути однобоким бо все ж Біла-Церква місто, а Баришпіль містечко, я дозволю собі привести кілька документальних даних з моєї подорожі по глухим закуткам Київщини з

мандрівним театром „Каменярі“. Маючи репертуар ще дуже сумнівний, що до його революційності в спржньому розумінні цього слова—я, як керовник театру, старався надолужити цей дефект лекціями на тему „театр і революція“, „останні здобутки театральної культури“, „етапи розвитку нового українського театру“. В своїх лекціях я докладно спинявся на методах праці нових російських і українських режисерів іх прагненнях і досягненнях. Виразно розмежував старе і нове революційне мистецтво.

них постановки: одна в плані чистої театральності друга агіт-плакат, я переконався, що досить популярно виголошеної вступної лекції, щоб селянин сприйняв нову для нього і по змісту і по формі виставу.

Але щоб остаточно переконатися чи сприйме сільська маса новий театр ми завели у себе анкети і поштову скриньку.

Відповіді селян робітників та іншої публіки такі змістовні, що говорять самі за себе:

На запитання: *На яку тему Ви хотіли побачити виставу?*

Селянин—Хотів би бачити п'есу як пани проводились з кріпаками

Робітник—Хотів би бачити п'есу як робітники і селян заплатили буржуям за їх знушення.

Кваліфік. робітник—Хотілось би побачити «Рур» бо це певно п'еса нового напрямку і освітлює сучасне міжнародне становище.

Інтелігент—Бажано-було побачити на сцені п'еси, в яких яскраво б відбилися переви

живання людей захоплених хвилями революції, що поставила близьких і рідних людей в ріжні ворожі тaborи, переживання сем'ї, яка має своїх членів у ріжніх лагерях. Труси, арешти, конфіскації, реквізіції, «уплотнені» помешкань, викидання з помешкань. Бажано щоб п'еса дала глядячам зrozуміти весь жах війни і всю красу організованої праці.

На запитання які п'еси більше сподобалися?

Селянин—П'еса «Гріх» зовсім не зрозуміла.

Конторщик—Не подобаються старі п'еси з голаком і горілкою.

Інтелігент—П'еса «Гріх» дуже сподобалася, але жандармський полковник занадто перебільшений, таких не було в життю.

В. КАЛИН.
Слуга—Едіп Царь—Софокля.

Авдіторію мою складали завше на 75% робітники і селянє. Часами слухачів було до 150 душ, а це число для села надзвичайно велике. Лекції відбувалися здебільшого заразже після кінця праці на заводі. Зтомлені тяжкою працею, не обідавши, робітники все-ж відвідували з великим зацікавленням ці, здавалось би далекі від селянства по темі, лекції. Те, як сприймала авдіторія тези нового театру, ті запитання які робили мені робітники, ті замурзані сиві голови, що сиділи передомною протягом 2-х а часом і 2½ годин, дають мені певність заявити, що селянинові і робітникові близче новий дінамічний, агітуючий театр дії, ніж старий пасивний театр психології і переживань.

На практиці нашого репертуару в якому були між іншим і дві умов-

На запитання яка іра (в якій п'есі) більш сподобалась.

Селянин—Про «Хаз. Гостиниці» комедія в плані театральності—дуже смішно, але таких людей мабуть не було.

Робітник—(Зирянин). Подобавсь Великий Комунар, тому що ріжні картини і про ріжне показують.

(план агітплакату)

Інтелігент—Побільше життєвої правди, поменьше театральних фокусів—ненатуральних жестів та інтонацій. Нащо нові напрямки, коли мистецтво не може постарітись, воно завше однакове і ніколи не старі-

еться і не треба його відновлювати.

Прикладів можна було б ще навести дуже багато і не менш цікавих, але гадаю, що цих досить щоб переконатися як ставиться селянство до нового театру. Звичайно ще багато міщенства і несвідомості і треба з ними боротися, треба допомогти селу розширити його світогляд. Але ці коротенькі виписки з документальних даних, взятих безпосередньо з села, виразно нам кажуть про те, що село прокинулось, виросло і давно вже перестало бути наївними пейзажами, які лише пасуть своїх овечок і співають пісні кохання.

Село потроху стає на ноги, селянин починає розбиратися, хоча і стихійно, в мистецтві і має свою цілком виразну думку. Всім опікунам «несвідомого» селянства, що так люблять росписуватись за неграмотного мужика, час би одуматись, бо не за горами той час коли селянин струсить зі своеї душі весь дрібно буржуазний намул і сприйме нове революційне мистецтво як своє рідне.

Василько Міляїв.

29/Х-23 р.

Кіїв.

СЕЛО, СТРУСИ ЗІ СЕБЕ ВЕСЬ ДРІБНО БУРЖУАЗНИЙ НАМУЛ!

Михайль Семенко.

Пан-футурист.

I.

Ні про кого не говорилось стілько дурниць, як про футуристів.

З'явлення футуризму було епохою «розпередування» критики.

Особливо українська критика розперезалась, коли з'явилась 11-ти копійкова книжка М. Семенка.

Зміст цієї книжки образив українське міщенство, а ціна (11 коп.) всіх широукраїнських крамарів.

Тодішні українські естети забували про свій естетизм коли говорили про Семенка.

Епітетів йолоп, ідіот, байстрюк, дозволялось вживати поруч з іменем Семенка, всім од інстітутських панночок до академичних професорів.

З того часу лаяти Семенка стало патріотичним обов'язком кожного порядного українського обивателя.

II.

Книги Семенка:

1. Prélud—913 р.
2. Дерзання—914.
3. Кверо-футуризм—914.
4. П'єро задається—918 р.
5. П'єро кохає—918.
6. Девять поем—919.
7. Тов. Сонце.
8. Дві поезофільми—919.
9. В садах безрозних—919.
10. П'єро мертв петлює—919.
11. Ліліт—919.
12. Blok-Notes—919.
13. Гімни св. Терезі—920.
14. Проміння погроз—921.

Крім цих виданих є ще виготовлені але не видані:

1. Наївні поезійки.
2. Осіння рана.
3. Прерія зір.
4. Поема повстання.
5. За окіянь.

М. Семашкевич.
Портрет М. Семенка.

6. Поезофіри.
 7. Контіненти.
 8. Океанія.
 9. Мозаїка.
 10. Кобзарь М. Семенка.
- За 10 років діяльності 24 книги!

III.

Пан-футуризм.

Дати ляпаса кому слід Семенко зумів—ляпас вийшов дзвінкий і сковитий.

Але для органічного революціонера яким є Семенко це ще не все.

Футуристична практика потрібна була для скручення мистецького досвіду. Досвіду потрібного для капітального спорудження.

В 1920 році М. Семенко починає опрацьовувати пан-футуристичну систему мистецтв і удосконалює її при співробітництві Ол. Слісаренка та Г. Шкурупія.

Наслідком напруженої лабораторної роботи цієї групи були «Семафор у майбутнє» та «Катафалк мистецтв».

IV.

Наслідки.

Михайль Семенко до створення пан-футуристичної системи був діячем лише українського масштабу.

Пан-футуристична система ставить Семенка поруч з найбільшими теоретиками мистецтва у світовому масштабі, а система створена ним по значінню дорівнює марксізму.

Цим своїм тверженням я викличу усмішку в українського міщенства, але така вже психологія льокая, а особливо українського.

Недарма ще в 1914 році Семенко писав:

„Не хочу слави тут
„Між своїми, де за мішок
„Сміття та козацького вуса славу
даудуть.”

О. Б.

Листи Андрія Дулі

до актора Харківського театру Олекси Ватулі!

Дорогий друге!

Я цілком був закінчив відповідь на Ваші запитання, вложив в конверт щоби відіслати до редакції „театральних барикад“ які ласково згодились взяти на себе технічне посередництво поміж нами, коли це „дзень“—листі! Між них лист відомого Вам Dumm Kopf'а (часами він підписується Ол Коп)¹⁾.

Чоловік дописався до білої гарячки. Ради нашої дружби товаришу, прийміть це на увагу: пошесть надзвичайно заразна.

А з Dumm Kopf'ом вживайте як найвидче рішучих заходів.

Ну подумайте: екс-прес сіон ізм.

Не можу вірити.

Коли б він писав, що в Лопані насправді дулась жаба²⁾ та й знатути „пукн ула“, як кажуть галичане, я б цьому повірив.

Але: ре-алізм

умовність

імпресіонізм

біо-механіка

Про які пишете ви, та ще коли, додати до них: „науковий ґрунт“

стилізацію

поломані площини

сукна

пролетарське мистецтво
і наречти експресіонізм!—про що пише Dumm Kopf...

Товаришу, дідка ради, зайдіть до редактора „Вістей“ ВУЦВК і скажіть йому—„не можна опубліковувати листів усіх Dumm Kopf'ів. Коли я одержав цей лист—прочитав його тихенько, нікому не казав: на що знати людям що у нас, та ще в столиці, не без Dumm Kopf'а.

Але в газеті

Вісти...

То ж читає увесь світ...

Он в Германії Радвлада починається, а у нас можна сказати в столиці другої Радеспубліки в Мистецтві Dumm Kopf'ство. Як же його розібраться простій людині, коли Ви, який на цім усіх собак поїли, мусите з столиці аж до Києва звертатись за поясненнями.

Ну так от: про

Імпресіонізм. Це слово походить від двох: ім і пресс. Пресс це ріжного роду урядження для гніту, а ім це буде третій відмінок множини від слова вони. Таким чином ім+прес маємо ім гніт, а проїздне від цього імпресіонізм. Коли справді в вашому підприємстві, на основі героїчного

імпресіонізму, боюсь що в цім криється щось дуже не добре. Коли театр—появляє наближення до наблизитись до такого імпресіонізму зо всею сер'язністю героїчних зусиль можна цілком перелякати людей.

Можливо—Ваш імпресіонізм має своїм корінем імпресаріо. Імпресаріо це роспорядчик, директор, чи щось подібне до хазяїна, який може вас законтрактовати, а потім торгувати в гурт і в роздріб.

Була ще з незапамятних часів мистецька течія імпресіонізм, але в наші часи імпресіоністів в живому вигляді на земній кулі не стрічається.

Умовність. Ну, тут справа зовсім проста. Кому і кого тільки не приходилося умовляти на що... ну хоч би субсидій і т. п.³⁾. Але боюсь щоб ваш „імпресіонізм“ не став цьому на перешкоді бо хто-ж даст гроши на поминання душ усопших чи на втілення ідеї гніту в часі Радянських Республік.

Біомеханіка. Біо, Жан Баптист—був французький математик (1774—1862) а механіка є наука про закон рівноваги і руху тіла, але що спільног з ними має Ваша установа —рішити трудно. Можливо що Біо

³⁾ Тепер всі театри „умовні“.

Вальтер Газенклевер.

Ч у м а.

(Фільма).

Уривок свіжо отриманої з-за кордону фільми в писаній формі Вальтера Газенклевера (один з найвидатніших німецьких експресіоністів). Фільма в українському перекладі буде видана нашою редакцією в найближчому часі.

Д і я I.

13. Образ:

Океанський пароплав покидає індійський океан.

Трюм великого корабля. Крани, паки, ящики. Індійські обличчя. Грузять товари.

14. Образ:

Пароплав на повнім ходу. З комінів дим.

15. Образ:

Життя на палубі. Пасажири.

16. Образ:

Телеграфна каюта. Телеграфіст за апаратом:

„Обсерваторія Грініч 2 год. 30 хв.
Показалася комета! означає зідно
відомій ворожбі кінець світу“

17. Образ:

І д а л ь н ی я.

Близкуче товариство. Телеграма йде з рук до рук. Дивуються. Хитають головами. Струнка дама регоче.

18. Образ:

Трюм. Щур снує сюди й туди.

19. Образ:

Ніч. Палуба. Панове у фраках, дами у вечірніх туалетах. Підзорна труба. Зоряне небо. Дивиться у трубу.

20. Образ:

В полі труби червона як кров зоря.

21. Образ:

Товстий пан підімася чарку:

„За кінець світу“!

Цокаються:

22. Образ:

Середня палуба. Сплять на сінниках. Щур пробігає, кусає одного сон-

ного. Той прокидається, хапається за укушене місце. Останні прокидаються:

23. Образ:

Корабельний лазарет. Хворий без пам'яті. Лікар зі стетоскопом, вислухує, має пульс, відкриває повіку.

24. Образ:

Середня палуба. Жінки годують дітей немовлят. Роздають йжу. Бляшані мисочки. Один їдок випускає мисочку, падає. Йому помагають. Один з помагачів хитається.

25. Образ:

Корабельний лазарет. У хвороого чорні плями. Корабельний лікар виймає у його термометр.

26. Образ:

Стовпець ртуті показує 42 градуса.

27. Образ:

Каюта капітана. Капітан дивиться у карту. Входить блідий лікар.

На палубі труп!

Капітан лякається, питає. Лікар стискує плечима.

хотів женитись на механіці; а вона йому піднесла гарбуза, а який нибудь «імпресіоніст» бац, і написав драму на 5 дій з співами й танцями. Тільки, це здається єдина драма, яка досі не була ще в репертуарі вашого театру.

Експресіоністична течія (в чому б то не було) є така, що проявляє максимум експресії в добуванні похвальних листів від дуже поважних і солідних людей, які самі не знають кого й за що хвалять. В мистецтві ця течія поки що проявляється над річками багатими мікробами пропасниці—як Лопань чи Нетеч і дійсно немає нічого спільногого і цілком протилежна прінципам Мейерхольда і Курбаса.

Конструктивізм, який „будується тілько з такою метою і так, щоб артист мав змогу показати“ все що він має—теж не має нічого спільногого з вашими „поломаними площинами“, „які є допомоговий чинник“ що мусить бути пристосований до загального „принципу“ театру.

Про „певну стилізацію“ в наші часи згадують лише непевні „мистці“. А пролетарське мистецтво походить від слова пролітать.

Ну яким же чином можу поняти віри—що протягом виходу „Вістей“

28. Образ:

Корабельний лазарет. Повно хворих. Лікарь бере препарат. Хворі щезають у мороці. Лікарь у мікроскопа.

29. Образ:

Палуба першої кляси. Стільце-жанки. Товариська забава. Переполох. Щур пробігає. Панове проганяють його ціпками.

30. Образ:

Лікарь у мікроскопа. Жахається, одірвався. Дивиться у мікроскоп. Хапається за голову.

Ч у м а!

Лікарь скамянів. Хворі проясняються.

31. Образ:

Ідеальна. Товстий пан піднімає чарку. Йому млюсно. Чарка б'ється. Сусід його піддержує. Той пада.

32. Образ:

Каюта капітана, Капітан, лікарь. Лікарь щось каже. Капітан жахнувся. Схопився. Говорить. Бе кулаком обстіл. Грозить. Лікарь кланяється. Капітан, і лікарь дивляться один на одного.

Т. М. Б. № 1. Газ — Г. Кайзера—Постановка — Л. Курбаса. Дія I—машина.
Конструкція В. Г. Меллера.

з № 190—коли ви на основі „героїчного театру наближалися допіро до імпресіонізму—по № 237—включно, підприємство, хоч би воно було гнучкіше за самого цигана“) успіло перескочити через ім—пресіонізм повінчати Біо з—механікою, в „певний“ бік стилізувати себе, умовити всіх кого треба кого й не треба, загорнувшись в сукна, і обнажити себе на поломаних площинах, звязатися

*) Цигане якої ти віри?—а тобі якої треба?

з експресіонізмом, наставити роги конструктивізму і нарешті підлетіть аж до пролетарського мистецтва.

Не вірю: з Dumm Kör'ом не гаразд. Щиро Вам раджу товаришу бережітися зарази коли б же не доведи Алах, що трапилось—негайно кладіть на потилицю припарки з похвальних листів: дуже помагають.

Пишіть освітлюйте залопанське життя. В міру досвіду і зможи завжди радий до відповіді.

Андрій Дуля.

33. Образ:

Т а й н а .

Ніч. Палуба. Трупів кидають у море.

34. Образ:

Середня палуба. Діти в обіймах мертвих матерів.

35. Образ:

Садъон. Оркестр. Один пан дає стрункій дамі прикурити. Вона потягнула раз, падає. Оркестр урвав. Переполох.

О т р у т а ? ?

Кидаються до пана.

36. Образ:

Кочегарка. Вмираючі матроси. Один кочегар повзе до телефона. Говорить.

37. Образ:

Кермо. Керманич відповідає. Падає.

38. Образ:

Б е з к е р м а !

Каюта капітана. Бунт. Матроси вриваються. Капітан хватас в обидві руки по револьверу.

39. Образ:

Біжать люди.

40. Образ:

Телеграфна каюта. Телеграфіст за апаратом. Входить капітан. Телеграфіст бе:

К о р а б е л ь г и н е !

Телеграфіст раптом скинув руки. Капітан іде до апарату

41. Образ:

Середня палуба повна труп.

42. Образ:

Трюм повний щурів.

43. Образ:

Телеграфна каюта. Капітан без руху. Телеграфіст долі.

44. Образ:

Корабельний лазарет. Лікарь біля хворих. Вривається вода. Лікарь працює далі.

45. Образ:

Низ трюма.

46. Образ:

Щурі кидають корабель.

Купи щурів перелазять через трупи, скачуть у воду, пливуть.

Кінець I акту.

Відозва Ініціативного Бюро Жовтневого Блоку Мистецтв.

Робота всіх культурних і мистецьких угруповань на Україні, угруповань, що йдуть під прапором Жовтневої революції, зараз розрізена, а сили їх роспорощені.

Ця необ'єднаність та роспорощеність особливо болюче відчувається в умовах НЕП'у, коли культурно-мистецька контр-революція підводить голову і роспочинає наступ по всьому фронту за захоплення позіцій.

По той бік барикад ця єдність єсть освячена буржуазними традиціями. Такої єдності немає між течіями та угрупованнями, що працюють на засадах революційного марксизму. Між усіма групами, які не-що-давно повстали в ріжких кутках України, не тільки немає звязку, але панує ворожнеча.

Розвивається сектантська вузькість і навіть зарозумілість. Багато сил і часу витрачається на боротьбу та конкуренцію між собою, замісць того, щоб розвивати й ширити позитивну, творчу роботу.

Маючи все це на увазі, ініціативне бюро Жовтневого Блоку закликає всі пролетарські літературно-мистецькі угруповання, одикинуши особисті амбіції та сектантську замкнутість, увійти членами до Жовтневого Блоку, щоб в товариському співробітництві поборувати труднощі в своїй праці на шляху до комуністичної культури та одностайно стати до боротьби з буржуазно-міщанською навалою мистецького НЕП'у.

Ініціативне Бюро, складене з представників Асоціації Панфутуристів України й Мистецького Об'єднання «Березіль» мислить блок, як вільне об'єднання культурно-мистецьких пролетарських угруповань і течій з метою:

1. Об'єднаної спільноЯ боротьби на ідеологичному фронті з буржуазними і дрібно-буржуазними впливами;
2. Роботи на підставах товариської паритетності над питаннями Комунастичної Культури;
3. Створення единого центру з блокованих угруповань для координації

заходів та вироблення планів культурної роботи в масах.

Намічаючи лише в загальних рисах завдання й роботу Жовтневого Блоку, ініціативне Бюро пропонує всім відповідним пролетарським організаціям поставити на своїх зборах це питання й висловитися що-до цієї справи, щоб у найближчий час можна було скликати делегатські збори для вироблення Конституції Жовтневого Блоку й плану його позитивної роботи.

Ініціативне Бюро Ж. Б. прохає всі органи преси УСРР передруковати цю відозву.

Від Асоціації Панфутуристів
Михайль Семенко.
Ол. Слісаренко.
Гео Шкурупій.

Від Мистецького Об'єднання
«Березіль»
Лесь Курбас.
Ф. Лопатинський.
Ігнатович.

Багато сил і часу витрачається на боротьбу та конкуренцію між собою, замісць того, щоб розвивати й ширити позитивну творчу роботу.

Театральний Музей.

Мистецького Об'єднання „Березіль“.

Весною 1923 року М. О. Березіль заснувало перший на Україні Театральний Музей. Для організації цеї справи була обрана спеціальна Музейна Комісія, яка негайно-ж взялася до праці. Здавалось би, що ідея утворення Т. Музею, потреба в якому так гостро відчувалася, знайде найактивніший відгук і співчуття серед громадянства і українського акторства з'окрема. В дійсності ж вийшло трохи інакше—Комісії з першого-ж дня прийшлося боротися, в кращому разі з цілковитою байдужістю громадянства до цеї справи, а то й просто з міщанством та власницькими інстінктами тих осіб, що здавалось би у першу чергу повинні були відгукнутися. «Не для того я збирав і перевозував, щоб віддати потім у музей. І так цінні матеріали лишаються перевезувати під периною якогось власника. Помічається ще й такий кур'йоз: поки М. О. Березіль не бралося до реального переведення справи

Театр. Музею в життя, ніхто не робив ніяких заходів, а так собі „для словця“ гомоніли, що мовляв не завадило закласти т. музей. Тепер же як довідалися, що Березіль уже має музей, усі навипередки починають і собі посувати цю справу. Утворилося щось вроді конкуренції, і навіть підпольна агітація проти чашого Музею.

Але все-ж факт лишається фактом, у М. О. Березіль Музей уже є, є люди, які віддалися цій справі цілком і роблять серйозне діло. Молоді завзяття і віра в свою перемогу навіть в такій „старій“

справі як Музей, теж дало свої результати і цінні наслідки.

Як це не дивно а більша половина жертвувателів нашого Музею є наша молодь, а не старі актори. М. К. Заньковецька, І. О. Мар'яненко, Лар-

Т. М. Б. № 1. Газ—Г. Кавзера.
Син мілліардера—Г. Ігнатович, інженер—Ф. Лопатинський.

арь Шевченко, І. І. Ковалівський є поодинокими щасливими виїмками. До цього часу в Т. Музей Березіля вступило до 1000 річей (загальна кількість)—Серед них: дуже цінний архів що до історії театру на Вкра-

їні за час революції, 253 негативи що до історії театру М. К. Садовського, біля 200 негативів по історії Молодого Театру, 30 ескізів костюмів до опери „Тараса Бульби“ роботи художника А. Петрицького, 16 штук макетів до ріжних п'єс, роботи професора В. Г. Меллера та його учнів, костюм М. К. Заньковецької з оперети Чорноморці, в ролі Цвірку-нихи, надзвичайно рідка фотографія

першої української трупи Ашкарена 1880 року, афіші з Америки і багато інших річей.

Музейна Комісія з'організувала заряд Музейних агентів по інших містах, уже є зв'язок з 9 містами де також проводиться праця по збору матеріалів для Т. Музею Березіля.

Музей поки що для публіки не відкритий і не розібраний по відділам. Затримка за коштами для уря-

ження вітрин та полицея. Є думка улаштувати спеціальну виставу на користь Театрального музею. Коли кошти дозволять, то відкриття музею має відбутися в день 2-х річного істнування М. О. Березіль 31 березня 1924 року.

Музком.

31-х - 23 г.

Т. М. Б. № 1. Газ—Г. Кайзера. Постановка—Л. Курбаса. Дія 1—Катастрофа. Конструкція В. Г. Меллера.

6 роковини Жовтневої Революції в майстерні „Березіль“ Ч. 1, ім. 45 Червонопрапорної Дівізії.

«Мистецтво [на] вулицю!»

«Театр на площі!».

Майстерня ч. 1, яка за рік роботи показала робітникам та червоноармійцям Київа «Газ», «Жовтень» і «Рур» — в день, коли всі вулиці й майдани наших Республік були затоплені хвилями демонстрацій — побажала надати своєму виступу теж форму демонстрації. Вона винесла на вулицю свою постановку. Два грузовики, що служили сценою, перевозили акторів з одного робітничого району в другий. Це дало змогу повторити виставу підряд чотири рази.

Зміст п'єси — агітки розроблений був майстернею під керівництвом молодого режисера тов. Тягна. Матеріалом для неї послужили свіжі газетні відомості. Події в Німеччині, за якими пильно слідкує пролетаріат ССРР — центральний мент п'єси. Це

хроніка жива й злободенна, Вакханальна зміна кабінетів, обезцінення валюти, страйки робітників, опір фашистів, червоні сотні — в яскравих образах втілені в п'єсі. Цікаво окреслена роль Польщі, розгубленої, занепокоєної настроєм своїх робітників, стиснутої з обох боків робітниками С.С.Р. й німецькими.

Фінальний акорд п'єси — акорд перемоги німецького пролетаріату при допомозі радянських Республік. На трупах всесвітньої буржуазії пролетарі йдуть до Великого Жовтня.

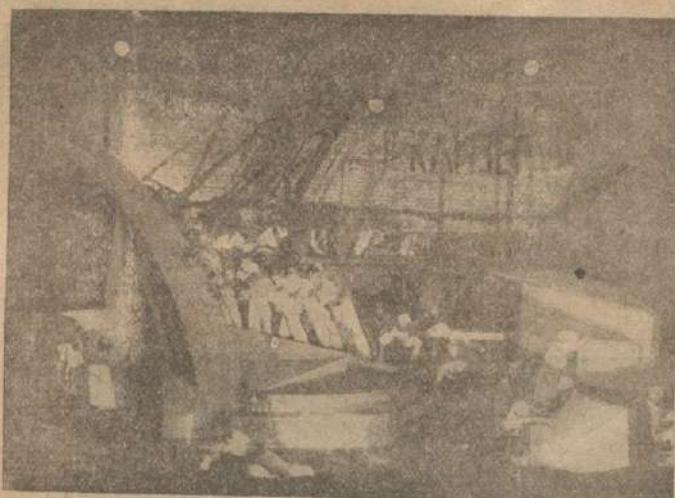
Активне сприймання вистав публікою доводить, що метод роботи в данному разі був вірний. Робітники були що разу зустрінуті бурхливими оплесками, персонажі чорної реакції — сміхом та іроничними окликами.

Остання (четверта) вистава була проведена на Печерську, біля казарм 135 полку. Цей полк-частина 45 Во-

линської, червонопрапорної дівізії — шефа майстерні ч. 1. Червоноармійці — аудиторія, яку добре знає майстерня. Не раз доводилось їй грati для них. Червоноармійці вміють цінувати той промінь нового пролетарського мистецтва, який несе їм «Березіль» і на цей раз вистава була прийнята прекрасно. Було сказано багато промов до акторів, червоноармійців та представника підшефного полку села. Тема їх, єднання міста з селом, єднання актора з робітником та селянином.

Перша спроба вдалася. Будем сподіватись, що й на далі в дні наших революційних свят майстерні «Березіля» викинуть свої постановки на вулиці Київа.

М.

Т. М. Б. № 1. Газ Кайзера Дія I. Сцена перед катастрофою.

Нові ідуть.

Грандіозна трюкова фільма на 3 дії, 4 картини, з прольогом.

(Розмова з т. Ф. Лопатинським, з приводу його постановки, силами театральної Майстерні Березіль № 2, в день роковин Жовтневого сюта 7. XI в будинку театру ім. Шевченка)

Я не багато зможу сказати вам про свою постановку. Во що говорити про те, на що треба дивитися? Зміст? Прошу: відживше суспільство, що гниючи відмовляється від індустрії, не продукуючи нічого, займається усякими (на думку здорової людини) дурницями. У засліпленій самопевності своїх сил, воно навіть не звертає уваги на підбезпеку, що грозить їм від наступаючої армії «Нових» — вони дебатують над душою кицько, а до справжнього людського горя, по коров'ячому байдужі. Приходять нові, поборюють їх, і вивіши за межі міста усі здорові сили пролетарського походження, притягують увесь залишившийся елемент до провірки їхнього права на життя. Не тільки активним ворогам відбирається це право, але й усім тим, що нічим не допомогли до будування нового. Нейтральних, пасивістів не може бути в новому суспільстві. Хто не з нами, той проти нас! Увесь непотрібний елемент немилосердно знищується. «На трупах старого виростає нове життя». От і все. Принципи постановки? Про це можна-б сказати в чотирох словах: точність, ясність, організованість, економіка, з якими я, як закоренілій матер'яліст відхожу до усікого мистецького твору. А ширше — це кінофільма. *План:* для підкреслення її зрікноманітення лії, там змішано їх в одне, досить багато. *Мета:* 1) агітувати але не відкрито (що будить у безпартійного глядача [якого, власне її треба агітувати] завжди тільки несмак) а так, щоби загаючийся робітник чи обиватель і сам не зглянувся, коли він піддається впливу.

Замісць сумного іноді мітингу, дати цікаву, яскраву й захоплючу дію.

2) Зробити режісерській акторські перетворення як набільше зрозумілими й доступнimi сприйманню широких народніх мас, бо дійсно, коли дивиця ці «Карнавали» що творяться для, і во ім'я пролетаріату, то скажеш словами Іліча: «з усіх цих ваших мистецтв, найпотрібніше кіно». («Іскусство для посвящених»).

3) Знищення психольогізму, заміна пудного переживання, цікавим трюком.

4) Примусити аналітичне начало глядача під час дії мовчати, пірвати його дію і провести через увесь спектакль, не давши йому ні на хвилину опамятатися.

5) Як експеримент: звести роль актора до тілопіш'я, що в ідеалі своєму, дало-б можливість притягувати до серіозної роботи мінімально технічно підготований матеріал, як робітничі чи червоноармійські студії.

Одним словом, точність, ясність, організованість і економіка. Працювали над постановкою:

Підtekстовка (з Е. Зозулі) — Т. М. Б. № 2.
Конструкція В. Меллер.
Постановка) Фауст Лопатинський.
Монтаж) З. Пігулович.
Режісер-лаборант

Називається ріт — «Нові ідуть» грандіозна трюкова фільма, на 3 дії, 4 картини з прольогом.

Ф. Ч.

Перший виступ Березіля № 2.

(Після генеральної).

Нова майстерня, новий режисер, нові актори. Скрізь, навіть в багато-театральній Москві, поява такої трійці вважається подією. Тим більше у нас, біднотеатральних. Виступає нове обличчя. Йх у нас небагато. А зовсім майже немає своїх облич, непозичених. Для того хто цікавиться українським театром і театром взагалі — безперечна подія.

П'еса „Нові ідуть“ (другі зовуть „Буревій“). Перша назва у всіх відношеннях удачніша. Склади самі, користуючись як матеріалом оповіданнями Ефима Зозулі. Сценарій дотепний у всіх відношеннях, ідеологічний бік викликає чи вірніше може викликати деякі непорозуміння. Очевидно треба справити.

Взагалі виразно почувається у всій постановці: сувора епоха, здорова епоха гряде. Без сентименту, сліз, м'якості. Без нестриманості в засобах виразу і діяння. Економно. Без чванства „для економії“. Глибоко і шляхетно. Велике почуття міри. Точність.

Режисер як органичний конструктивіст не любить „малої режисури“. Він увесь у кістяку спектакля. Поверхню ладить сяк-так. Ясно — йому це менше важко. Публіка попсована на прилизній естетиці будекрутити носом.

Наші мистецькі сноби і крамарі останньої істини будуть шукати «впливів». Рефлектор — Мейерхольд, конструктивізм — Ган чи теж Мейерхольд. Що може бути із Назарету? Дарма що рефлектор — Рейнгард + театр взагалі, сучасний особливо, дарма що конструктивізм — світовідчування, що не вичитується з книжки і не підглядається у спектаклі (не завжди у всякому разі). Світовідчування що є питанням зросту, сучасності і самостійності. Режисер «Нові ідуть» більше чує чим бачить. Чує ухом і мязами. Ритмично спектакль крайно переконуючий. Поверхня для зору — як сказано — місцями бліда.

Слабкий вводний акорд. Певне зловживання темнотою.

Проте місцями вона навіає трепет. Тут наче маємо до діла з відродженням моментом нової притягуючої таємничості театру в механіці його. Початок 2-го дії по яскраво-стигамислу мало знайде собі рівних у сучасній режисурі. Прегарно використані слухові фони. Трюки живі. Режисер спектакля Фауст Лопатинський.

Запамятайте це імення. Ви з ним зустрінетесь в театрі ще нераз і завжди з радісно зацікавленою помішкою.

Лесь Курбас.

„Жовтень“ на селі

(Майстерня „Березіль“ ч. 5).

7 листопаду, в день святкування 6-ти річчя перемоги пролетаріату, зроблений був серед іншої роботи „Березіля“ один маленький крок, який обіцяє бути першим на цілком для нас новому шляху — шляху селянського театру.

Недавно заснована у містечку Баришполі (на Київщині) майстерня ч. 5. дала в цей день свою першу виставу. Виставлено було інсценіровку „Жовтень“ — твір майстерні ч. 1.

Молода майстерня, яка складається переважно з селянської молоді, ще не має аїкотехничної підготовки. Серед майстерняків є багато таких, які до цього часу цілком не були знайомі зі справою театру. І все-ж, не дивлячись на все це, майстерня вийшла справжньою переможницею зі свого першого бою. Вистава зробилась великою подією на безпросвітному обрії Баришполя. Майстерня повторила виставу тричі — останній раз на районному з'їзді рад, в день перевиборів. Публіка на всіх трьох виставах була ріжна: були селянє незаможники та середніки, було батрачство, були дядьки старі, була молодь, було міщанство, учні, місцева інтеллігенція, комсомол, представники влади. Вистава подобалась всім. Але оцінити її вповні, відчути в ній темп революції, перейнятися переживанням пригніченого а потім змагаючогося пролетаріата змогла тільки одна частина авдіторії — незаможники й молодь. Молодь потягнулася до молодої майстерні, яка несе їй той промінь нового живого слова, живого руху, якого так довго й безплідно чекає село.

Працівники майстерні захотіли чути від свого глядача, чого він вимагає від них. З приводу перспектив селянського театру, та тих методів, які в своїй роботі має переводити майстерня, було що разу після вистави влаштовано діспути. Останній діспут затягнувся навіть до 4-ох годин ночі. Селянє цілої округи (делегати з'їзду рад) бачили виставу й свої враження висловили майстерні. Цілковите задоволення виставою, ширя подяка молодій організації за те, що вона рушає культурно-театральне життя села з мертвої точки — повною нотою згучало в словах глядачів — селян. Був поставлений цілий ряд запитань: чи переживає глядач виставу разом з актором? — і глядачі казали, що плакали під час вистави; чи є ріжниця поміж цією ви-

ставою і тими аматорськими, які бували до цього часу й що краще? — і селянє з обуренням згадували те «обійманнячко» та «цілуваннячко», яким їх годували раніше. Але одна думка, поскільки її висловили десятки глядачів, заслуговує особливої уваги. Ця думка така: вистава «Жовтень» — зразок чистопробного робітничого театру. Селянин глядач цю п'есу розуміє. Розуміє, бо вона є загальна, сінезованана по змісту картина клясової боротьби від першого до останнього етапу. Селянин може й пережити — поскілько актор його заражає. Але він просить дати йому театр, близче стоячий до його щоденного життя. Він просить змалювати його побут, побут індівідуума, а не колективу, малюючи революцію, просить малювати окремі конкретні менти, а не абстрактне ціле. Крім того він доволі гостро повстає проти форми вистави, де закликається до самодіяльності його уява (як, наприклад, робота робітників без реквізуту в руках і т. п.).

Одержання директив від селянського глядача мусить допомогти майстерні стати на вірний шлях в своїй роботі. Але поставити цю справу на ноги — робота складна й велика. Багато віри в свої сили, багато упертості, підримки з боку кожного, кому дорога справа культурного прогресу, (а вона всім дорога) потрібно, щоб спроба не загинула, щоб стала осередком нового театру на селі. Шлях шукання буде не легкий. Як змалювати побут села, коли воно ще не має нового комуністичного побуту? Як через театр примикити селяніна зрозуміти колектив?

Майстерня перебуває в тяжких матеріальних умовах. Немає помешкання. Майстерня працює ввечорі в одній кімнаті (маючи 3 групи) місцевої трудшколи, й де далі, умови праці робляться все тяжчими, завдяки великому напливу бажаючих вступити. Немає ніякого матеріального забезпечення — майстерняки примушенні віддавати лів-дня виснажуючій праці на посадах та по господарству.

Постановою «Жовтень» закінчилася підготовча та організаційна праця над створенням майстерні ч. 5. Зараз вона мусить на певний час віддатись лабораторній праці, аби підготуватись технічно та ідеологічно до великого штурму. Побажаєм їй доброї роботи.

О. Магат.

Чарлі Чаплін.

Життя...
Здоров'я...
Рух...
Закон.
Ніщо і все.

* * *
Претензії на все... й нічого.
Потуги безпорадності.
Спокій, зітхання, полутон.
Хвороба.. Гниль...
Смерть...
І знов з початку...

* * *
Цілий ряд ізмів.
...Капіталізм
Скрізь свій:
закон,
порядок
хворість
смерть.

* * *
Америк не „одкривають“
Японія гине — послушна закону
вибухів.

Ми — знаєм і незнаем.
Вмієм і не вмієм.

* * *
Театр.
Кіно.

Псіхологізм: претензії, потуги, полутон полурук.. все все... й нічого.
Причина: Гниль в корінні.
Корінь: Стареча хворість капіталізму.

Результат: Смерть і народжіння, і по всіх фронтах:

Смерть!
Рятуйте!
Рятуйте
Бий!
Ідем! Ідем!
Нові ідуть.

І Курбас...
Мейєрхольд.
І... Чаплін...

Чарлі Чаплін. Так природно.
Що? Талан? Пророк? Чи геній?

— Ярликізм!

Він Чарлі Чаплін.

Останній клич: Хай гине капітал.

І смерть. І роди.
І знов:

Життя
Здоров'я
Рух
Закон
Ніщо і все...

А все разом — це Чарлі Чаплін.

* * *
Америка, Європа... Всі кричать.
І обнаглій спекулянт летить мов.
Очмарілій погріть кешеню і на цім.
— А що для нього другий сорт?

А би купляли.

І фільми „Чарлі Чаплін“—без Чарліна.

— Підробка? фальш?

— Мета—диктує засіб.

Хто ж про Чарлі—справді зна? Ніхто.—

В коротких словах:

Майже десять років. По закутках міста фільми з написом: «Ді в вечір комічних. Повальній регіт».

Іншу назву сценаріям Чарлі—не придумати.

А в центрі? Що?—Хиба можливо допускати поруч з психо-кіно-трагідрамою: «Скривалена рука, або росколоте серце»...

— Чарлі, який перекида додори ногами загально приняте розуміння «психології», «гри», «естетики» і т. і. і т. і.

Ми сьогодні з цього сміємось...

* * *

Англійські ексцентріки і клоуни XIX століття.

Брати Гінілонлі.

Обрахунок по секундам, тріск цоччин—механізм.

Чаплін продовжує, збірас, викінчує. Зміст:

Постійна оппозиція; загроза грунтовним „правам“ обивателя.

Протест, протест і сміх і глум...

Сем'я, влада, піп—осміяні, облиті

Це десять літ назад. А зараз?..

Зараз в угодницькій Германії забороняють фільми Чапліна. А Інтернаціональне товариство «Дада» виносить протести проти заборон.

Композиція: Пересування на пряміків—заострення уваги, перебой, сінкопа, контрасти, ляпаси «здравому смислу»,

Засіб: Людина і кіно-апарат. Не поза перед екраном, а праця двох механізмів поруч: кіно-машина і кіноактор.

Декорації—к чорту.

Грім?—за ними ж,

Убрання—постійний бриль.

Реквізіт—ціпок. Покаже все.

— Природність, вивчення, виховання, знання, уміння, точність.

Чаплін дас початок школи, кидає формули. Школа розгортає їх популяризув.

— Чаплінізм.

Наслідують...

Пристосовуються...

Нам сьогоднішні фільми Чапліна потрібні дуже.

Есть лише заваль, рухляд, а більшістю фальсіфікат.

С. Бондарчук:

БІБЛІОГРАФІЯ.

Слісаренко Олекса.

Поеми. В-чтво Гольфштром. Панфутуристи. Київ. 1923 р. 40 стр. 32°

Книга «вістей гремлючих».

Чутно, як в слові, як в ритмі, перебої кожного віршу випинається, рве «суходоли осягнень» не аби яка сила—міцний, кремезний м'яз.

Чоловічі вірші з ясно виявленими статевими ознаками.

Досить часто в останні часи згадувалося в українській літературі ім'я Уїтмена—цього найбільш чоловічого чоловіка обох півкуль землі.

І не до тих поетів, що «цвітуть, мов фіялка»,—жовтавих медвяних і... гливких, треба рівняти постать Уїтмена, а до того, у кого душа вагітна

хто

заплоднити нив
незаплоднену Сву.

хто

не прохає води,
а рве несамовите «Гори!».

Я не хочу цім сказати, що Слісаренко—учень Уїтмена. Ні. Я лише порівнюю двох чоловіків.

Ця напруженість, цей діфірамбили і розуму—єднає їх.

І не в тім справа, що В. Поліщук писав незграбні коряві вірші, які формою своєю нагадували також коряві, але сильні і мужні ритми Уїтмена.

Справа в тім, що цей, так мовити, космічний романтизм, яскравим вирізником якого в нашій літературі з'являється Слісаренко, і який головним мотивом проходить крізь всю творчість Уїтмена—ось що їх спільне і ось що дає право ставити на одну шпалту обидва імена.

Неосвідомлена, хаотична сила, котра не відшукала об'єкту свого примінення, котра ще реве, а не цілить крізь мушку рушниці, переповнене стрічки «Поем» (Поеми: хвала життю, прагнення, закохання).

Але сила організується і накреклюється шляхи:

крицею думки

крешеться кремінь Майбутнього.

Сила і розум.

Не сокирою, не «молотом власної міці» переможено сучасне, а у лабораторіях...

у ретортах

у колбах

вистигає винахід щастя—

щастя перемоги над «гайдуками європейської думки», над «годованими душами сучасників». І щастя за пліднення Майбутнього, щастя визволення Царівни Останнього—машини.

Зненавида до млявого життя, шлунок якого тисячі літ хорує на хронічний закріп—прагнення в Майбутнє, де по трупу проклятому праці приде машина з могутньою крицею м'язів.

— ось що характерне для творчості Слісаренка, для творчости, що воруше скиби стопудові а не колупає чернозем пальцями.

«Поеми» Слісаренка—це бунт чоловіка, такого ж міцного як земля проти землі.

Розумна сила і сильний розум—запорука перемоги!

Не дарма Слісаренко має стількох учнів в українській літературі, одних більш талановитих, других менш.

«Скиби стопудові» ворухнулися під його плугом і направо, наліво видно сліди. Глибоко врізвався Слісаренківський не плуг (до плугів єсть інші людці), а трактор в українську поезію. Ще одна щілина в цій убогій хатинці, що так старанно підпирають зо всіх боків.

І вірим, що вона — з передостанніх!

Н. Б.

Т. М. Б. № 1. Газ Кайзера. Дія I.
Вальс. Чорні пани й дочка мілардера.

ХРОНІКА „БЕРЕЗІЛЯ“

Березіль і його політичне виховання.

„Немає мистецтва для мистецтва“, театр—це засіб агітації і пропаганди—у нас комуністичних ідей—це погляд кожного „Березільця“. „Кожда постановка може ріжнитися що до форм; однак основна думка мусить бути у всіх одна: вона мусить йти рівнобіжно програмі комуністичної партії“.

Тому і не дивно, що працівники „Березіля“ так живо цікавляться політичним життям, не дивниця, що на політмекціях розвиваються такі гарячі балаки.

Політавчання проводиться під керуванням політкома МОБа т. О. Лазоришака, в політтуртах I ступені, які організовані у всіх майстернях і в яких входять обовязково всі працівники. Нормальні заняття, що припинились були тимчасові в зв'язку з підготовкою прадею до Жовтневих роконин, знову починаються. Рівночасно із всіх більш розвинених політично працівників твориться політтурт I ступені, де будуть готовитись провідники груп в майстернях і лектори на соціально-політичні теми.

Вишкіл.

З вересня місяця почався іспит до Вишколу. А в кінці місяця—робота. Склад робітників переважно незаможники, до яких і на селах вже докотилося ім'я „Березіля“. І «почувши—взяв торбинку на плечі і рушив в дорогу»—як казав один з них, кого потягла вістка про „Березіль“ з глибин нашого села. Важко приходиться завзятим молоденьким „березільцям“.

Бідних батьків діти. Власними силами пробиваються. Тяжко знайти роботу і заробляючи читися. А праця поставлена одразу в обсягу майстерні. Відразу входять в роботу на повному ходу. Okрім треніровки—«муштри» іде робота і в своїй ділянці загального виробничого пляну МОБа. А саме: Вишкіл допомагає майстерням, приймаючи участь в їх постановках. По друге провадить репетиції свого виступу на Майдані Революції з колективним виголошенням лозунгів Жовтневої революції

Майстерня № 1.

Після короткої літньої перерви в роботі 1-ої майстерні в кінці липня міс. роспочався новий етап в разробленню засобів мистецького виразу актора. За три місяці, що минули з часу перерви, багато пророблено цінних експериментів в цьому після—«газівському напрямі». Поруч з цим велась і звичайна педагогична і треніровочна робота. Рівень майстерні значно піднявся. З роботою 1-ої майстерні знайомі лише Київ та Харків, а тому в одному з близьких чисел нашого журналу буде дано ширшу

статю, яка має докладно ознайомити провінціальну публіку з характером і напрямком роботи майстерні.

Філія МОБа в Білій Церкві.

Театральна майстерня „Березіль“ Ч 3, що за місячний час своєго існування виросла в сильну театральну організацію і розширилась зараз в філію мистецького об'єднання Березіль, поставила собі метою боротись з театральним міщанством і халтурою, яка звila собі зараз тепле гніздо в провінційних містах і селах. Молоді працівники не зважаючи на важкі родинні відносини, з повною посвятою виконують своє завдання. Побіч треніровочної роботи над своїм вишколенням, проводиться праця над постановками революційних п'єс, яка вже дала гарні результати: під керуванням артиста режисера I майстерні т. Ігнатовича поставлено в річницю міжнародного дня юнацтва зложену театральною майстернею Березіль Ч 1 п'єсу „Жовтень“, а в роковини жовтневої революції агітку тої майстерні п. з. „Рур“ під керуванням артистів I майстерні т. т. Чистякової і Кудрицького. Завдяки своїй корисній для працюючих мас роботі філія користується на Білоцерківщині великою популярністю і має моральну та частину і матеріяльну допомогу від окрівником та його відділів. В єї розпорядження віддано будинок театру імені Шевченка для вистав і експлоатації. В менших кімнатах будинку влаштовано інтернат і спільну ідалню, що з одного боку дозволяє економно витрачати незначні матеріальні засоби філії, з другого виробляє єї працівників почуття колективності.

Сильний склад правління під керуванням т. Бортника і кріпка товарицька єдність та дісципліна серед працівників філії, дає певну запоруку єї як найкращого розвою.

IV майстерня Березіль.

Майстерня, що має стати постійним революційним театром у Києві, доступним широкім масам, виховуючим і перероджуючим психологією сучасного глядача—зараз дуже активно готується до відкриття свого першого сезону.

Для відкриття майстерні буде виставлено нову постановку режисера Леся Курбаса, Джіммі Хіттінс скомпоновану ним же по роману У. Сінклера той-же назви. Сценічні помости і костюми виготовлені по ескізам професора В. Г. Меллера. Постановка є

новим етапом в роботі Курбаса і спробою нового методу інсценіровки. В п'єсі занята уся майстерня в складі 38 чоловік. Головні ролі поділені так: Джіммі—Бучма і Гірняк (в чергах).

Д-р Сервіс—Василько. Біль—Муррей—Супрун, Форстер—Сердюк, М. Сміт—Нятко, Станкевич—Діхтяренко, Джерітті—Гуменюк, Поль—Мар'яненко, Греніч—Каргальський, Вільсон—Дolina.

Другою постановкою Л. Курбаса буде Макбет Шекспіра з Мар'яненком в ролі Макбета і Гакебуш в ролі Леді, найближчими постановками будуть Машиноборці по Е. Толлеру в постановці реж. Ф. Лопатинського, Людина,—Масса по Е. Толлеру в постан. режисера Гн. Ігнатовича і Вільгельм Тель по Шіллеру в постан. режисера С. Бондарчука. Всі п'єси майже зре-петировані і будуть виставлені як тільки будуть пошиті костюми і побудовані сценічні помости.

Театральна майстерня „Березіль“ Ч 5, в Барішполі.

Мистецьке об'єднання „Березіль“, вважаючи одним із своїх найважніших завдань приблизити нове революційне мистецтво до широких селянських мас, відкрило 8 жовтня ц. р. театральну майстерню Березіль Ч 5 в містечку—селі Барішполі. Ініціатива організації цієї майстерні вийшла від гуртка Барішпольської театральної студії, котра існувала там біля двох років під керуванням Віри Онацької, колишньої артистки групи Курбаса.

Ця майстерня складається майже виключно з селян.

На жовтневі роковини під керуванням артистів театру майстерні № 1 т. Магат поставлено п'єсу „Жовтень“, що пройшла з великим успіхом.

За короткий час існування майстерні працівники єї виявили надзвичайне захоплення і шире відання праці. Характерно, що нові ідеї в мистецтві, нові методи в роботі, які несе з собою „Березіль“ і які так само сприймаються інтелігентсько-міщанськими колами,—селянством пріймаються, як щось йому цілком рідне, і органічне.

Персональні відомості.

Керівник Білоцерківської філії МОБа т. Бортник після тяжкої недуги приходить зараз до сил і в найближчому часі приступить до праці.

— Вибули з складу 4-ої майстерні працівники: Поліна Самійленко, Л. Шевченко.

— Захворів і виїхав на відпочинок працівник 4-ої майстерні К. Блакитний.

Інструкторський апарат «Березіля».

Для керування роботою поза Київських майстерень висилаються на провінцію ідповідальні працівники МОБа. На протязі останніх двох місяців виїздили в Білу Церкву і Барішполь слідуючі товариші: Ігнатович (керовник Вишколу), О. Магат П. Кудрицький і В. Чистякова з I майстерні, Гакебуш з IV; деякі з них по два рази.

Адміністративно-господарська частина.

„Березіль“ це та основа обеднання, що дозволяє художній частині без переборів вести і поширювати свою працю. Адміністративна колегія складена з відповідальних працівників „Березіля“ за піврічний протяг своєї існування дала цілу низку доказів своєї сили і працевздатності. Для праці всіх майстерень і комісії Обеднання взято в аренду великий будинок зі садом в центрі міста по ул. Воровського 29 (б. Хрестатик) з 17 кімнатами, двома меншими залами і однією великою. В цьому помешканні влаштовано спільну кухню, де 150 працівників Київських майстерень отримує сіданок обід і вечеру. Інтернат „Березіль“ міститься в двох будинках по вул. Лібкенхага 27 і 29 (б. Левашівська). Крім цього Березільцями занято цілу низку кімнат в будинку по вул. Воровського 58. При Інтернаті організується спільна прачкарня.

Всі будинки отримано в занесеному стані і лише завдяки неимовірним зусиллям адміністрації і працівників обеднання, що власними руками на суботниках проводили їх в відповідний для праці і життя вигляд, відремонтували їх. На ремонт ні одного гроша від нікого не отримано, всі вони були зараховані утримання персонального складу так художнього як і технічного. Штат ідальні доповіні з вересня почав отримувати відповідну платню, художній не брав ще ніякої, не рахуючи натурального постачання.

Щоби дати змогу всім працівникам „Березіля“ в літні місяці поправити своє здоров'я, взято в аренду агропункт (50 верств від Києва) де вслідучому році буде влаштовано будинок відпочинку „Березіль“.

Названий агропункт лежить в живописній і здоровій місцевості, належить до малого числа таких агропунктів, звідки революція вигнала чанів і їх порядки оставляючи будинки і реманент майже в цілості. Малих коштів потрібно зараз щоб зберегти доручене, „Березіль“ має і приготувати при зразково веденім господарстві місце відпочинку для занесленого актора. По самим обережним підрахункам агропункт повинен себе тимчасово окупити, а з порою із своїх остатків повинен утримувати Санаторію для 50 чоловік.

Відданий Головполітосвітою в аренду театр ім. Шевченка, в скрому порядкові ремонтуються; до відкриття сезону ремонт буде закінчений.

При Обеднанні зорганізовані майстерні: Столлярська Слюсарська, в стадії організації Шевська, яка має метою засмотрити всіх працівників „Березіль“ обуло.

Заготовлена достаточна кількість дров. Підшукується помешкання під Каварно Блюб, що була б цінним місцем відпочинку для працівників Мистецтва і твори які не значну статю доходу бюджету Обеднання яке зараз живе на незначні суми державної субсидії.

Від виплати до виплати субсидії приходиться позичати в різких осіб і установ. На зустріч в таких случаях йде Український Букоснілка; Сорабкооп, Комунальний банк, Сельбанк і 45 дивізія.

Від головної адміністрації не залишається по заду і адміністративний склад майстерень в Білій-Церкві і Барішполі, якій невпинно та з великою енергією підводить матеріальні бази під свої установи.

Біло-Церківська майстерня експлоатує для своїх потреб театр і кіно.

При найменших затратах добивається найбільших результатів, з найбільшою ефективністю та розрахунком видавати кожній карбованець не великої субсидії де основний принцип „Березіль“, що без віяких збочувань беззагадно проводиться в життя, і лише завдяки цьому „Березіль“ має змогу не лише існувати, але і розвивати, углубляти і поширювати свою працю.

Адміністративна Колегія під безпосереднім керуванням т. Лазорішака, в складі головного адміністратора т. Дацькова, і адміністраторів т. т. Перегуди і Команданта, а також завід господарством тов. Матвійко, вміло підтримує художню частину в її неструмані поході в період на пляху до культури майбутнього.

ХРОНІКА ЗАГАЛЬНА.**КІІВ.**

2-го листопаду драматичний театр ім. Леніна (б. „Соловцов“) справляв 25-літній ювілей свого існування. Театр розпочав свою діяльність 11 жовтня 1898 року.

1 листопаду відчинився в Києві театр вуличного типу в дом. Інтимного театру (Хрестатик 43).

Незабаром відчинається в цьому театрі Заньковецької російської драми, яку організує Кубуч.

В театрі ім. Михайліченка готовиться нова композиція. Останні вистави цього театру відбулися 27 і 28 жовтня — „Карнавал“ в театрі ім. Шевченка.

ДОКОТИЛИСЬ!!

Железнодорожный театр
при клубе молодежи Ю.-З. ж. д.
(б. Народная Аудитория, Бульв. Кудрявська № 26, трамвай № 9).

Суббота 3-го Ноября 1923 г.
1-ый спектакль Русской драмы

Нечистая Сила

Драма в 4-х действиях Бахметьева.
Участвуют: а-ки Косьмина, Линицкая,
Садовская 2-ая, Сидоренко; а-ты: Гранатов,
Косьмина, Колесников, Лисовский,
Ратмирнов и Чигорский.
Уполномоченный колектив

Г. С. Судьбин.
Постановка Ратмирова.

Академичне життя.

Зараз відбувається вистава робіт підготовчих курсів по малюванню в помешканні Інституту Мистецтв. Означені курси закладені бувши Академією Мистецтв. Цікавий відділ композиції, як в групі дорослих, так і дітей.

Інститут Мистецтв виклопотав в Секції наукових праць допомогу хворим професорам — Богомазову А. І., і Буракову М. Г.

Останній важко захворів і находитися зараз в провінції.

В Інституті Мистецтв відчинено нову майстерню проф. Тарава А. І. по мозаїці. По майстерні проф. В. Критецького протягом літнього триместру присвядилась практична праця на заводах Фарфор-Тресту. Становище Інституту Мистецтв у відвоєнні технічних засобів дуже скрутне, пе зле відбивається на праці.

В біжучому році закінчується реорганізація Архітектурного Інституту. Відкривається майстерні стажевого курсу під керівництвом архітектів: Альпіни, Критецького Василя і Рикова.

Остаточно зясовано програму і становище студентів старших курсів дереформенного Інституту, які більший час свого навчання провели в Інституті по дереформенному програмі.

Проф. Інституту Мистецтв В. Г. Меллер закінчив макети для таких постановок 4-ої майстерні „Березіль“:

„Джіммі Гігінс“ — Л. Курбаса.
Макет, „Вільгельм Тель“ — Бондарчука
„Буревій“ Лопатинського (друга май-

стерня). Закінчується макет „Машин борців“ Лопатинського.

Макетна майстерня В. Меллера приступила до роботи над другою лабораторною композицією „Вавилонський полон“ Лесі Українки. Першу роботу на постановку Царів' Шевченка закінчено і переглянуто теж лабораторією „Березіль“ під головуванням Л. Курбаса. Більшість робіт визнано театрально придатними. Студенти-стажевики із старшого курсу майстерні проф. Бойчука М. Л. під керівництвом свого професора по порученню українського представництва в Москві розмальовували заново український павільйон на Всесоюзній Виставці.

Художниця Генкі-Меллер. Н. Г. виконала вику графічних праць в тому числі для журнала „Глобус“, Жовтневого збріника павільоністів а також обгортуку для „Барикад“ театру.

Мунично-драм. Інстітут. ім. Лисенка.

10 жовтня розпочалася навчання на факультеті Української драми. Склад навчительств — Буцький, Долина, Ігнатович, Ірок, Курбас, Ревуцький, Лопатинський Ф. Шевченко І, Шміт, Шварська П.

В Інституті Мистецтва в біжучім академічнім році відкрита майстерня мозаїки. Керівником запрошено з Петрограду проф. Тарава А. І. В інституті мистецтва поруч з індивідуальними майстернями на курсі відкрита майстерня під керівництвом 3-х професорів: Крамаренка, Меллера і Тарава. Передбачається можливість приєднання решти керівників.

ХАРЬКІВ.

З 7-го жовтня в Харківі в ново одримованому будинку «Малого театру», відкрив свої вистави харківський державний драматичний театр, під орудою Гната Юри, іша п'єса «Евген Ненасив» Еристі Толлера (переклад з німецької мови).

В Харківі відновив свою діяльність театр ім. Лесі Українки на чолі з артистом Л. Болобаном.

Всеукраїнський пролеткульт.

Всеукраїнський пролеткульт за зображеннями матеріальними ресурсами і недостачою належних робітників мусіть обмежитися в своїй роботі і замкнутися в своїх лабораторіях і майстернях, для поглиблення експериментально-творчої роботи. Головна лабораторія Всеукраїнської Ради Пролеткультури—Центральний клуб у Харківі. При клубі організовано три виробничі майстерні: 1) Майстерня слова, 2) Виробнича майстерня „Ізо“, 3) Виробнича майстерня „Тео“.

Театральна майстерня приготовила розробку п'єси „Газ“ по Г. Каваєру, яку показала на Жовтневі свята. В цій роботі приймали участь всі майстерні. „Ізо“ працювало над монтажем сцен, костюмів, гриму. «Літо» працювало над текстуальною розробкою п'єси. Загально ідеольотичну структуру знайдено було на загальних зборах виробничих майстерень, в процесі роботи над постановкою.

На періферії, Катеринославський Пролеткульт після року роботи має, крім губернського, два районних фабрично-заводських пролеткультур.

Волинський пролеткульт—робота філіялу пролет-пісменників, обслуговування робітничих клубів, тісний контакт з 44 ю дівізією і шефське обслуговування І.

Одеський—внутрішня робота, обслуговування робіт, клубів в тісному контакті з Губполігросвітою. При центральному клубі Пролеткультури організовано буде дві студії на українській мові: театральна і літературна. Такі ж студії організовано буде і по періферії.

ПО УКРАЇНІ.

„Театр імені М. К. Заньковецької“ зараз перебуває в м. Лохвиці під орудою артистів О. Корольчука і Б. Романіцького. До трупи запрошено на ряд гастролей відомого артиста Федора Васильовича Левицького, що ще з 1919 року перебуває на селі.

„Драматичний театр ім. Шевченка“ після місячного спочивку в м. Київі вийшов на гастролі в м. Нирятина, Полтавщині. Зимовий сезон 1923/24 р. трупа „Шевченків-

ців“ має грati в м. Катеринославі, куди трупа переїде як тільки буде завінчено ремонт театру. На чолі театру стоять правління в складі т.г. Тільського, Мішти і Пелашенка.

Колишній директор театру ім. Шевченка Дмитро Ровинський організує нову драматичну трупу для м. Житомира.

М. Новгород-Сіверськ. театр імені І. М. Уralova. Дирекція І. Л. Сагатовського.

Сезон починається 1-го листопада в складі т.т. Грозенка Р. Коломієць, Лучицька К. Л., Наронович, О. Ніжинська Г., Спіраєва Н., Федоріча В., Уралова О., т.т. Бойченко П., Захаренко І., Кіктенко І., Лучицький Л., Міщенко М., Натусь М., Образенко М., Сагатовський І., Сіліч В., Шандрей О., Шевченко Л.

В. Грудні святкуватимуть 60 річний ювілей сценічної діяльності Людвіга Тимофієвича Лучицького, якому зараз 81 рік.

В м. Чорткові у Галичині грає український театр під дирекцією Івана Когутяка. Репертуар: Запорожський Клад, Хмара, Запорожець за Дунаєм, Молода Кров.

Ол. Загаров перебуває тепер у Ужгороді, на Карпатській Україні (В Чехії) де ставить перекладний європейський репертуар.

Відомий укр. артист Микола Карпович Садовський, по отриманим нами чуткам, зараз перебуває в Чехії (м. Прага). І без того слаба трупа, з якою він грав там до цього часу, зараз зовсім роспалася, лишилось кілько артистів, з якими він вийшов з України.

Але зараз він формує нову трупу для гастрольної подорожі по Європі і першим містом гастролів цієї трупи передбачається Париж.

По офіційним відомостям на Україні є 580 театрів.

Відновідні державні органи мають завдання: 1) очистити театр від несприєнів політичної контр-революції, від несприєнів міцанської ідеології, від релігійного обскурантізму.

2) Завести в театрі хоча-б деяницю соцреволюційного репертуару і

3) підвищити мистецький рівень постановок.

МОСКВА.

В Москві засновалася пролетарська асоціація музик. Мета: допомогти масам засвоїти музично-культурні навики минулого і утворити власне музичне життя сучасності.

На всесоюзній виставці відбулися вистави науково-агрономичного порядку. П'єси мають зміст агіт агрономічної пропаганди. До речі, проведені режісерами дуже навідало.

В Москві розпочинає вистави театр „Атеїст“. Мета: антирелігійна пропаганда.

Кривий Джіллі роєпочав сезон в Москві. Вистави скучні. Непевність відримку.

Teatr Мейерхольда—в Москві роєпочав сезон торішнім репертуаром (Земля дібом) Майстерні Мейерхольда внесено в сітку шкільних установ Головпрофобра як державні експериментальні театральні майстерні. Праця іде в складі акторського і режісерського факультетів.

ЗА КОРДОНОМ.

Лондон. Ставки драматичних артистів в Англії сильно падають. Особливо терплять ті артисти, що не мають довгострокових контрактів.

Токіо. Через те, що багато театрів і кінематографів в Токіо і Йокогамі знаощі землетрусом, на найближчий час центром театрального життя в Японії будуть Осака і Кобе.

— Элаонора Дузе у Відні.—По довгій перерві, виступила знов Дузе у Відні і то в досить лихій п'єсі. Прийом був гучний. Вона постаріла, але зі старим мистецтвом відограла роль матери. Помимо високих цін театр був випроданий.

— Рідке явище в історії театру.—Гесенський краєвий театр в Дармштадті, який вже зимою 1921/22 тим визначився, що мимо несприятливих умов сучасності, при великом театрі відкриє менший театр, тепер збагатившися ще одним куріозом. Число абонентів театральних так зросло за останні роки, що в цьому сезоні, більше ніж 10% всіх мешканців Дармштадту, є абонентами свого театру. Справжнє Эльдорадо.

— Страйк у всіх віденських театрах.—У віденських театрах вибух страйк всіх служащих, з причини незадоволення вимог персоналу. Вечірні вистави прийшли всі одмінні. Директори театрів, у відповідь, постановили сповідати зногою боку тільки те, що зазначено в контракті, то значить, з слідувального дня не удаляти нікому відпусток, недавати авансів, а видані вже аванси зразу стягнути.

Байрайт. Літом 1924 р.—вперше після війни—в Байрайті збираються відновити постановчу циклю вагнерівських опер.

ПОЛИЦЯ ТЕАТРОВІДА.

Засновуючи при нашому журналі поліцію театрів, редакція мала, головним чином, на увазі нашу широку провінцію, яка й досі не має можливості мати на місцях потрібну літературу по театрі. Короткий перелік змісту кожної книжки дасть можливість докладніше орієнтуватися в матеріалі. Ціни ми містимо ті, які існують у місті Київ, але на інших ринках ціна може бути іншою.

1) Волькенштейн. Драматургія,

видання „Новая Москва“, 1923 р. Ціна 1 р. 75 к. золотом.

Автор робить спробу установити метод драматургійної критики. Короткий зміст книги: 1) Драматичний процес: едина дія, драматичний вузол. 2) Загальна конструкція драми по поетиці Арістотеля, емоційна вібрація драматичної волі. 3) Конструкція драматичної сцени. 4) Конструкція драматичної репліки. 5) Ритм драматичного твору. 6) Характеристика 7) Драма

і трагедія. Мелодрама. 8) Комедія фарс. 9) Зміст драматичного твору 10) Масові сцени.

2) Я. Бруксон. Проблема театральности. вид. „Третя страж“ Пен-троверг 1923 р.

Натуральність перед судом марксізму. Такий підзаголовок має ця книга. Короткий зміст: Нерухома натуральність—химера. Ідеалізм—криє дзеркало світу. Мертві знаки і ви-р

життя. Класові інтереси і воля до театру. Безгрунтове мистецтво і грунтовна театралізація культури. Світ як художня цінність. Праця й театральності. Основні риси психохології театральності. Символіка і театральності. Любов і театральності.

3) Коклен-Старший. Искусство актера вид „Мысль“ Петроград 1923 р. Ціна 40 коп. золотом.

Повторне видання одної з найпопулярніших книжок по питанням театрального мистецтва. Книжка ця цілком заслужено прозвана акторським катехізом і мусить бути настільною книжкою всякого грамотного діяча театру. Тут в коротких словах славнозвісний французький актор викладає основні закони акторської техніки.

4) К. Гагеман „Восточный театр“ (Ігри народов, вип. 1-ий Індія, вид. „Academia“ Петроград 1923 р. Ціна 1 карб. золотом.

Короткий зміст: Демоничні танці Сінгалезів. Народний театр на о. Цейлоні. Індійський храмовий танок. Індуський театр. Придворні танцівниці Магараджі. Шірі—остання співачка Гваліора. Фокусник—джентльмен з Бенаресу. Святкові ночі в Бірмі. Бірманські маріонетки. Малайсько-евро-

пейська опера. Яванський театр тіней. Школа, танців у Джокжакарта.

Цей твір є наслідком подорожі Гагемана на схід в 1913-14 р. ще мають вийти з випуски присвячені театру Японії, Китаю, Африки.

Творець слів чи керовничий людей. Яго. Про масове дійство і речі більш важливі. Масові постановки. Загроза кінематографу. Кінематограф драма, пантоміма. Сучасність в мистецтві.

Словесна імпровізація в театрі. Обряд. і театр. Про техніку грецького актора. 5) **П. Богатирьов «Народный Театр»**

Ціна 60 коп. золотом. Вид. Опояз Петербург 1923 р. Зміст. Чеський ляльковий театр. Народний руський театр. Спільність стилістичних прийомів в чеському та руському народному театрі. Програма по збиранию відомостей про народний театр.

Нові п'еси.

Українсько-Американське видавниче Т-во „Космос“ видало п'есу Е. Мозама: „Юда“ робітничя драма (переклад з німецького).

Спирид Черкасенко у Відні, написав слідчу нові річі:

1) «Зелені жупани»—поема.

2) «Міністр», з часів опереткового будівництва української держави—п'еса на 4 дії. Віршом римованим.

3) «Смерть легенди» драма.

Накладом „Українських Робітничих Вістей“ в Канаді (Америка) вийшла нова п'еса М. Ірчана: „Дванайцять“ драма в 5 діях, з життя повстанчої ватаги у Східній Галичині в місяці жовтні—листопаді 1922 р.

Баранів Олекса викінчив драму „Танок любові“.

Малішевський Роман написав комедію „Наше ї ваше“.

Нова українська опера.

Український композитор, автор „Энея на мандрівці“ Др Лопатинський, що живе тепер у Києві, викінчує нову оперу „Казка скал“ Лібретто писає самим композитором. Фантастична тема взята із скільських гір, з ноганських часів. Композитор читає лібретто і грав деякі уривки в гуртку літераторів та музиків.

Знавці висказують велике захоплення новим твором Лопатинського і приписують новій опері класичну вартість. (Нова культура).

Нова п'еса Георга Кайзера.

Нова п'еса Георга Кайзера недаром звється «Народовою п'есою 1923». Настільки вона сучасна. Треба було тільки, як у вітринах мініяльних кінотеатрів, виставити курси, сиріч, щоб їх «проголосили». Актори—і картина нашої близької сучасності буда б готова. Поручиступають фігури жалісливого і жалю гідного, безнадійного і не втерившого ще надії. Обсервація моменту в широко-розкритій книзі. В осередку постать, трактована з вищої точки погляду, постать завжди драматургові бажана: людина, що хоче добро творить і тому гине.

ДОПИСИ.

ЧЕРНИГІВ.

(з мистецького життя).

Історична роль Чернігова зовсім не відповідає стану мертвої обивательщини, в якому він перебуває зараз. Останні часи Чернігів взагалі «пас задніх», а зараз особливо: рідке з'явиться будить сонну атмосферу, яка знов затягується мертвим плесом буденщини. Я кажу, звичайно, про інтелектуальні сфери, головним чином, про ріжні царини мистецтва. Комсомольська молодь наважується кинути в цю безодню проміння, але вона ще сама «грізе граніт науки».. Зрештою мушу зауважити кілька фактів, що намагаються струснути важку оману міщенства.

Театри.

Чернігівці досі не бачили навіть культурного театру, годуючись гопачним та горільчаним репертуаром діморослих „хочхів“. І от коли з'явився туди на літній сезон театр імені М. Заньковецької, то навіть вистави та-

кого безідейного, ремісничого театру були подією для мистецьких зголоднілого Чернігіва. Биткові збори давали гастролі Саксаганського. Притягали увагу глядачів такі п'еси: «Розбійники» Шіллера, історичні п'еси, Винниченкові п'еси, з яких багато йшло вперш, прикладом: «Чужі люди», «Натусь» і «Студенти» Гака. «Гайдамаки» витримали аж 6 вистав. В цій виставі приймала участь молодь з бувшої студії. Крім того було поставлено «Мадонну з Єфесу» п'есу місцевого автора М. Жука, яку режісер Романіцький спробував розробити в стилі гротеску, музику до п'еси написав композитор Крижанівський, конструктивні декорації художник Погребний. З одіздом Саксаганського і з виходом зі складу колективу кращих акторів, збори в театрі почали падати. Театр, аби захопити публіку, почав ставити „Циганку Азу“, „Вечорниці“ та іншу макулатуру. Закінчив театр сезон в Чернігові в останніх числах жовтня при дуже низьких зборах.

Російська драма під ре-

жисурою Загарова, Неллі-Влад і Батманова виїждала весь час на гастрольорах, був Кузнецов, Блюменталь-Тамарін, Светловідов, Соснін. Вистави ці не виходили по за межі безпросвітної халтури... І цей колектив роспався і лишився Загаров, що тепер збирає недобитки акторів по провінції.

Група поетів „Середа“.

Ця група збирається що тижня на традіційні „Середи“ у М. І. Жука, на яких молоді поети читають свої твори та заслухують критичні уваги. Ось склад групи: Д. Тась, Ладя Могілянська, М. Вороній, М. Ятченко, О. Соколовський, М. Жук. Б. Чернявський. Вийшло вже четверте число живого літературного часопису, який відбувався в залі ІНО, збираючи величезну аудіторію, переважно з студентської молоді. Як на явище що заслуговує найбільшої уваги скажу на виступи „Середян“ на політкурсах вчителів, який захвилював усі кола інтелігентної Чернігівщини, давши зразки нових досягнень в літературі.

М. Ятко.

Редакція Колегія.

**Театральна майстерня
Березіль № 4.**

„ДЖІММІ ГІГІНЗ“

вистава на 5 дій по У. Сінклеру
Індепенові композіція тексту Л. Курбаса

ДІЕВІ ОСОБИ:

Джіммі Гігінз	А. Бучма Й. Гірняк
Лізі, його дружина	Г. Вадіївна
Доктор Сервіс	В. Василько-Миляїв
Доктор Норвуд	Г. Дроад
Мабель Сміт	П. Натко
Білль Муррей	О. Супрун
Форстер	Л. Сердюк
Шнейдер	В. Стукачено
Станкевич	К. Дехтяренко
Джерітті	С. Гуменюк
Ласі Греніч	С. Карагальський
Поль	І. Маряненко
Елен, його дружина	О. Добровольська
1-й сержант поліції	Д. Бабенко
2-й	Ф. Радчук
1-й полісмен	А. Тимошівський
2-й	І. Гудзенко
Англія	В. Василько-Миляїв
Америка	І. Доліна
Німеччина	І. Мар'яненко
Франція	Л. Гакебуш
Росія	С. Вондарчук
Сербія	П. Карпенко
Бельгія	О. Стеценко
Вільсон	Н. Доліна
Король Георг	В. Василько-Миляїв
1-й робітник	Г. Дроад
2-й	Д. Рева
Сестра милосердя	С. Мануилович
Калінкій, більшовик	І. Пріняк А. Бучма
Князь, офіцер англій- ський	С. Гуменюк
Граф, офіцер англій.	Д. Бабенко
Біржеувик	Г. Дроад
Ганніт, лейтенант	Д. Бабенко
Перкінс	Ф. Радчук
Греді	С. Благий
Коннор	Д. Рева
Робітники, робітниці, в'язні, хварі в лаза- реті	

Постановка — Головного
Режисера Леся Курбаса.

Лаборант В. Василько-Миляїв.

Оформлення сцені 1 ко-
стюмів — Вадима Меллера.

Танці — Надія Шуварська.

Зав. муз. частиною — Анатолій Буцький.

Поміш. режисера — О. Савицький.

Електротехнік — Юрко Кравченко.

Перукар — С. Щербина.

Костюмерша — Е. Еременко.

Політком — О. Лазоришак.

Головн. адміністратор — М. Дацків.

Адміністратор — Павло Комендант.

ОГОЛОШЕННЯ.

При «Барикадах театру» буде заведено з 3 го № по-
стійний окремий відділ — додаток, присвячений театральні
на селі. Всіх, хто цікавиться цією діяльністю і хоче в
цій пекучій справі забрати слово, просимо надсилати ма-
теріали, не пізніше 5-го груд-
ня ц. р.

Редакція.

Міс.

Заснува-

Tea

В цьому
ні усі матері-
атральної к-
найдавніці.
незалежи-
вань, наль-
ції, часу і
боти.

Громадяне! будуть робити
театральної культури. Стартуйте всі,
що маєте цінного для театрального
Музею!

Театральний Музей — жива книга
прийдешніх поколінь.

Дайте можливість широким на-
родним масам ознайомитись більше
з нашими здобутками.

Музей міститься: Київ, вулиця
Воровського 29, Мистецьке Об'єднан-
ня «Березіль.»

Голова Музейної Комісії

Василько-Миляїв.

Заступник Голови Л. Гакебуш.

Секретар М. Кононенко

В. Тихонович,

Члени: І. Гавришко.

Приймається передплата на двох-
тижневик, присвячений театрові,
мистецтвам і культурі:

„БАРИКАДИ ТЕАТРУ“

Виходить кожного 1-го і 15-го дня
місяця. Видає мистецьке об'єднання
Березіль. До співробітництва запро-
шується багато видатніших письмен-
ників, публіцистів, критиків і учених.
Журнал має кореспондентів по всій
території України і за кордоном. Жур-
нал дає повну картину театрального
і мистецького життя в Київі, на Україні і по її межами, в певному прін-
циповому освітленню.

Передплата приймається в кон-
торі журналу, Київ, ул. Леніна № 5
(театр ім. Шевченка) телефон. 4 30.

ЦІНА № 25 КОП. ЗОЛ.

Редакція і контора відчинені що
дня від 12 до 1 години.

Вимагайте скрізь у газетчи-
ків, в каварнях, на вокзалах.

Давайте оповістки в
„БАРИКАДИ ТЕАТРУ“

Фотографична лабораторія

При М. О. Березіль приймає за
мовлення на комплекти фотографич-
них знімків з постановок усіх май-
стерень об'єднання.

Замовлення приймаються в конторі
М. М. Березіль, Хрещатик 29.

Майстерні	Недогарко М.
Жебраківка	Деркач М.
Епізод ІІ: Чоловік	Омельченко В.
Жінка	Артикула П.
Правитель дому	Лючків Л.
Епізод ІV: Недагог	Поторожний О.
Хлопчик	Власенко С.
Епізод V: Депутат	Ковалівська М.
Епізод VI: Інтелігент	Джудді А.
Епізод VII: Капіталіст	Подорожний О.
Учений	Іващутич О.
Робітник	Власенко С.
Епізод VIII: Піп	Ільченко М.
Баба	Шудебіль Л.
Епізод IX: Банкар	Крипинська Л.
Шансонетка	Іващутич О.
Чітач	Олісівська О.
Предсідатель	Швачко Леся.
Член 1 Коле- гії	Швачко Леся.
2 гії	Подорожний О.
3 делі	Тамань В.
4 кат	Недогарко М.
5 нос	Шудебіль Л.
6 ти	Деркач М.
Прохач № 12345	Артикула П.
№ 12346	Лючків Л.
№ 12347	Джудді А.
Жінка	Крипинська Л.
Капіта	Шудебіль Л.
Вояка 1-й	Ільченко М.
2	Власенко С.
Новий 1	Подорожний О.
2	Іващутич О.
3	Поліщук 1.
4	Босяк
5	Сукач
Дубоголовий	Шудебіль Л.
Орел — агітатори	Власенко С.
Трізуб	Ільченко М.
1 член Колегії	Шудебіль Л.
2	Деркач М.
3	Подорожний О.
4	Іващутич О.
Бос	Джудді А.
Жінка Боса	Троцюк О.
Син Боса	В. Тихонович
Месьєвік	Власенко С.
Парацит	Мудра Г.
Хворий	Фостяк
Польст	Деркач М.

МАССА:
Артикула П., Бренайзен О., Власенко С.,
Гроєвська Г., Гребенюк, Деркач М., Джудді
А., Ільченко М., Іващутич О., Ілющенко М.,
Ковалівська М., Кохно М., Коханівська М.,
Косяк, Крипинська Л., Крипинська Л., Лючків
Л., Мудра Г., Недогарко М., Науменко,
Омельченко В., Подорожний О., Протевін Г.,
Поліщук І., Тамань В., Тихонович В., Тро-
цюк О., Склярова М., Струтинська В., Сукач,
Хованова Л., Чорна В., Швачко Леся, Шу-
дебіль Л., Шербак, Фостяк О.
Постановка і монтаж — Ф. Лопатинський,
Режисер-лаборант — З. Нілович.

Б 10028